

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

w sprawie **P.T.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu

w dniu 7 czerwca 2018 r.

bez udziału stron,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania

zakończzonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P.

z dnia 22 grudnia 2014 r., sygn. akt II AKa .../14

na podstawie art. 544 § 2 i 3 k.p.k. oraz art. 639 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. wniosek oddalić;

2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego i z tego tytułu zasądzić od skazanego na rzecz Skarbu Państwa wydatki tego postępowania w wysokości 20 (dwadzieścia) zł.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w P. w sprawie o sygn. akt III K .../14 uznał P.T. winnym dokonania trzech przestępstw: a/ dokonanego w dniu 7 lipca 2013 r., w zamiarze bezpośrednim, zabójstwa B.J., b/ kradzieży z włamaniem w dniu 20 czerwca 2013 r. na szkodę A.B. i M.Ć. oraz c/ udzielania W.

K., w okresie od marca 2013 r. do 30 czerwca 2013 r., środków odurzających w postaci marihuany. Za przestępstwo zabójstwa oskarżony został skazany na podstawie art. 148 § 1 k.k. na karę dożywotniego pozbawienia wolności i taka kara została orzeczona jako kara łączna. W wyniku rozpoznania apelacji wniesionej przez obrońców oskarżonego, wyrokiem z dnia 22 grudnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w P. w sprawie II AKa .../14 zmienił zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego w P. tylko w zakresie przypisanego oskarżonemu przestępstwa zabójstwa, w ten sposób, że przyjął, iż przypisana oskarżonemu zbrodnia popełniona została z zamiarem ewentualnym i orzekł za to przestępstwo karę 25 lat pozbawienia wolności. Taka kara została także orzeczona jako kara łączna i na jej poczet zaliczony został dalszy okres stosowania tymczasowego aresztowania (pkt I. 2-5 wyroku). W pozostałym zakresie wyrok został utrzymany w mocy (k. 2243).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w P. został zaskarżony kasacją przez obrońców skazanego. W dniu 6 listopada 2015 r. (sygn. akt V KK [...]/15) Sąd Najwyższy oddalił kasację, jako oczywiście bezzasadną.

W dniu 30 listopada 2017 r. wpłynął do Sądu Najwyższego wniosek obrońców skazanego o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania sądowego w tej sprawie, przy czym zakresem wniosku objęto li tylko skazanie za przestępstwo zabójstwa. Jako podstawę wniosku wskazano przepisy art. 540 § 1 pkt 2 lit. a i b k.p.k. Zdaniem obrońców, w sprawie ujawnił się nowy dowód, tj. środek dowodowy w postaci zeznań J.S. Według autorów wniosku o wznowienie, J.S. był świadkiem zdarzenia, a jego zeznania cyt: „... *mogą doprowadzić do uznania, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze, ewentualnie skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary.*” W istocie, zdaniem obrońców, ten nowy dowód wskazuje, że skazany albo w ogóle nie popełnił przestępstwa zabójstwa działając w obronie koniecznej (art. 540 § 1 pkt 2 a k.p.k.), albo też dowodzi, iż doszło do przekroczenia granic obrony koniecznej (art. 540 § 1 pkt 2 b k.p.k.). W celu wykazania, że pojawił się nowy dowód dołączono do wniosku pisemne oświadczenie podpisane przez J.S., z którego wynikało, iż w czasie przypisanego

skazanemu przestępstwa zabójstwa przechodził on obok skazanego oraz pokrzywdzonego i zaobserwował przebieg tego zajścia (k. 16 akt SN). Na okoliczność, że jest to nowy, nieznany dowód, obrońcy skazanego przedstawili dowody zamieszczenia, m.in. w prasie, ogłoszeń o poszukiwaniu świadka tego zdarzenia i wskazali, iż J.S. zgłosił się do kancelarii adwokackiej w efekcie tych właśnie ogłoszeń.

W szerokim uzasadnieniu wniosku podniesiono również, że zeznania J.S. doprowadzić powinny do zmiany ustaleń faktycznych, które legły u podstaw wyroków zapadłych w sprawie, poprzez potwierdzenie tezy prezentowanej przez obronę już w toku procesu, iż cios zadany stłuczoną butelką przez skazanego, w szyję pokrzywdzonego, poprzedzony był bezpośrednią, nieudaną próbą uderzenia skazanego przez B.J. oraz że obaj uczestniczący w zajściu mężczyźni byli wobec siebie agresywni. Na tę właśnie okoliczność załączono oświadczenie świadka.

Ponadto, do wniosku o wznowienie postępowania dołączona została prywatna opinia (Nr 2/X/10/2017 z dnia 9 października 2017 r.) Biura Ekspertyz Sądowych w Lublinie (dalej jako – BES), prezentująca analizę zapisów monitoringu wykorzystanego w postępowaniu dowodowym (monitoring z dwóch kamer). O ile same zapisy monitoringu były znane w prawomocnie zakończonym postępowaniu, to według autorów wniosku, opinia BES pozwala na zweryfikowanie wiarygodności poszczególnych osób przesłuchiowanych w procesie, a nadto, uwiarygadnia wyjaśnienia skazanego co do tego w jaki sposób doszło do zadania ciosu pokrzywdzonemu. Podsumowując swoje wywody wnioskodawcy wskazali, że okoliczności przedstawione we wniosku o wznowienie czynią uzasadnioną tezę, iż skazany działał w obronie koniecznej lub z intensywnym przekroczeniem jej granic, co czyniłoby zasadnym stosowanie wobec niego dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary, albo też zachowaniem swoim wyczerpał jedynie znamiona występkę spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z następstwem śmiertelnym, stypizowanego w art. 156 § 3 k.k. W konsekwencji zawnioskowano o dopuszczenie w trybie art. 97 k.p.k. dowodu z przesłuchania J.S. na okoliczności przebiegu zajścia. Podnosząc te wszystkie argumenty wnioskodawcy wnieśli o wznowienie postępowania i uchylenie obu wyroków w zakresie czynu opisanego w

pkt I aktu oskarżenia (zbrodni zabójstwa) i w przekazanie sprawy w tej części do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.

W pisemnej odpowiedzi prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o oddalenie wniosku, wskazując w obszernych wywodach, że nie zachodzą podstawy do wznowienia postępowania w oparciu o przepis art. 540 § 1 pkt 2 lit. a i b k.p.k.

Na posiedzeniu w dniu 20 lutego 2018 r. Sąd Najwyższy uznając, że zachodzi potrzeba sprawdzenia okoliczności leżących u podstaw wniosku o wznowienie postępowania, na podstawie art. 97 k.p.k. w zw. z art. 546 k.p.k., postanowił dopuścić dowód z zeznań J.S., na okoliczności wskazane we wniosku o wznowienie postępowania (k. 81 akt SN). Powyższą czynność Sąd Okręgowy w K. wykonał w dniu 26 marca 2018 r. a protokół z przesłuchania świadka został przesłany Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wznowienie postępowania okazał się niezasadny i z tego powodu został oddalony. Nadzwyczajny środek zaskarżenia został oparty na twierdzeniu, że nowy dowód w postaci zeznań J.S., jak i zapis tzw. prywatnej ekspertyzy dotyczącej odczytu nagrań z monitoringu, wykażą błędność prawomocnego wyroku w zakresie dotyczącym zbrodni z art. 148 § 1 k.k. Mając na względzie, że zapisy monitoringu zabezpieczonego w toku postępowania karnego wskazywały, iż obok miejsca zajścia, którego efektem było spowodowanie zgonu B.J., przechodziła osoba, której dane nie były znane w toku postępowania, Sąd Najwyższy zdecydował o dopuszczeniu dowodu z przesłuchania osoby wskazanej przez wnioskodawców. Rzecz jednak w tym, że w zestawieniu z ustaleniami i poglądami prawnymi zaprezentowanymi w prawomocnym wyroku, treść zeznań tego świadka, którego bardzo wnikliwie i skrupulatnie przesłuchał Sąd Okręgowy w K., nie ma istotnego znaczenia i nie może prowadzić do ustalenia, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo błędności wyroku skazującego z art. 148 § 1 k.k. Kluczowe jest bowiem to, że zeznania tego świadka potwierdzają, iż zajście, w wyniku którego stracił życie B.J., rozegrało się tylko między dwoma mężczyznami. Na powyższe wskazuje także treść sporządzonej i dołączonej do akt sprawy ekspertyzy. Tę okoliczność potwierdzają zresztą zapisy monitoringu i takie ustalenia poczynione były w toku prawomocnie zakończonego postępowania.

W tym zakresie zatem nowe dowody, biorąc pod uwagę zarówno zeznania J.S., jak i tezy opinii BES (prywatna opinia), nie podważają zasadniczego ustalenia, że to obaj mężczyźni zdecydowali się na konfrontację, przewidując, iż w jej trakcie może być użyta siła fizyczna, a jej efektem mogą być określone obrażenia ciała. W toku postępowania dowodowego ustalono także, że samo zajście sprowokował swoim zachowaniem pokrzywdzony, a efektem tego było to, iż zarówno pokrzywdzony, jak i skazany, który poszedł w kierunku pokrzywdzonego, swoim zachowaniem zgodnie parli do konfrontacji. Ich nastawienie jednoznacznie wskazywało, że nie wykluczają także fizycznej konfrontacji, skoro poprzednia wymiana słów nie wyciszyła sporu, a wręcz go zaostrzyła. Dowodzi tego to, że skazany wstał z ławki i szedł w kierunku pokrzywdzonego, a pokrzywdzony najpierw się zatrzymał (będąc już kilkadziesiąt metrów dalej niż ławka, na której siedział skazany), a następnie zawrócił w stronę skazanego; obaj trzymali butelki z piwem (por. ustalenia na k. 1885 uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji). Przeprowadzone obecnie dowody (zeznania J.S. i ekspertyza BES) potwierdzają jedynie takie ustalenia. Przesłuchany w charakterze świadka J.S. opisał zaobserwowane zdarzenie określając je początkowo mianem słownej kłótni i wzajemnych wyzwisk, a następnie wskazał na nieudaną próbę uderzenia skazanego przez pokrzywdzonego, a potem na dosłyszany odgłos stłuczonego szkła i dostrzeżony przez niego celny cios wyprowadzony w okolice twarzy pokrzywdzonego. Na powyższe wskazuje także treść sporządzonej i dołączonej do akt sprawy ekspertyzy BES, choć należy stwierdzić, że opis do zdjęć w tej opinii nasuwa daleko idące wątpliwości, co do zgodności treści opisu ze skadrowanymi zdjęciami (zdjęcia są wyjątkowo nieczytelne i nie widać na nich tych elementów, które znajdują się w opisie obok). Te wątpliwości co do opinii BES nie dają jednak obecnie powodu do prowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie (np. poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego), albowiem wyniki tej ekspertyzy, tak jak i wnioski z zeznań świadka J.S., stoją w kolizji do prawnej możliwości przyjęcia działania skazanego w obronie koniecznej, a zatem wykluczają także możliwość zastosowania art. 25 § 2 k.k., czy też przyjęcia innej kwalifikacji prawnej czynu (art. 156 § 3 k.k.). Przypomnieć należy w tym miejscu, że już na etapie postępowania odwoławczego sąd *ad quem* ustalił, iż cios stłuczoną butelką (tzw. tulipanem) został zadany przez skazanego z tzw. zamachu

(a nie wprost – jak przyjął sąd pierwszej instancji) i trafił ostrą krawędzią butelki w szyję pokrzywdzonego, a teza ta nie kłóci się z opinią biegłego z zakresu medycyny sądowej, albowiem w opinii tej opisywano charakter samego miejsca styku szkła z ciałem (dwa kanały w obrębie szyi, co miało dowodzić – według sądu pierwszej instancji – uderzenia na wprost szyi; por. uzasadnienie k. 2252-2253). Ponadto, co jest istotne, sąd odwoławczy wyraźnie stwierdził, że to zachowanie skazanego nie może być oceniane w kontekście obrony koniecznej. Rozważania te sąd *ad quem* czynił w odpowiedzi na zarzuty apelacji, także te zarzuty, w których wskazywano na działanie skazanego w granicach obrony koniecznej (str. 14-15 uzasadnienia). Przypomnieć więc wypada, że konstatacja sądu odwoławczego wskazująca na brak podstaw do przyjęcia prawa do obrony koniecznej, w sytuacji, gdy doszło do starcia pomiędzy dwiema osobami wzajemnie się prowokującymi, w sposób świadczący o zgodzie obu na podjęcie walki jest trafna. Podkreśla się bowiem, że uczestnik starcia dwóch osób, nawet jeśli starcie jest wywołane z inicjatywy pokrzywdzonego nie może powoływać się na działanie w obronie koniecznej bowiem wzajemna zgoda na naruszanie nietykalności, a nawet doznanie obrażeń ciała znosi bezprawność wzajemnych działań (por. np. A. Zoll [w:], K. Buchała [red.], A. Zoll [red.], Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art.1-116 Kodeksu karnego, 1998, s. 218; A. Wąsek, Kodeks karny. Komentarz, Tom I, Gdańsk 1999, s. 320-321; M. Filar [red.], Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2012, s. 90-93; wyroki SN: z dnia 9 lipca 1970 r., I KR 79/70, OSNPG 1970, nr 11-12, poz. 146; z dnia 31 sierpnia 1979 r., III KR 257/79, LEX nr 17163; z dnia 9 czerwca 1988 r., I KR 168/88, OSP 1990, nr 8, poz. 304; postanowienie SN z dnia 7 października 2014 r., V KK 116/14, LEX nr 1532784).

W kontekście tego stanowiska prawnego – na tle poczynionych ustaleń faktycznych – niczego istotnego nie wnoszą do sprawy zeznania J.S. Nie ma bowiem w tym układzie jakiegokolwiek znaczenia to, czy pokrzywdzony zamierzył się na skazanego, czy też np. usiłował wyprowadzić uderzenie lub je wyprowadził, a następstwem tego właśnie zachowania miało być zabicie butelki przez skazanego i wyprowadzenie nią ciosu w okolice szyi; ciosu, który okazał się śmiertelny. Konkludując powyższe stwierdzić należy, że dowody te w żadnym razie nie obalają podstaw faktycznych w oparciu, o które sąd odwoławczy wyraził swój pogląd

prawny, co do niemożności działania skazanego w warunkach obrony koniecznej. Niezależnie bowiem od stanowiska co do braku w materiale dowodowym ówczesnie podstaw do przyjęcia, że pokrzywdzony zamachnął się w kierunku skazanego butelką (por. uzasadnienie wyroku sądu II instancji – k. 2248-2249), to charakter zdarzenia wyłączał możliwość przyjęcia działania skazanego w obronie koniecznej lub z przekroczenie jej granic (str. 14 uzasadnienia wyroku sądu II instancji – k. 2256-2257). Podkreślić należy, że w trybie wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. nie jest możliwe wzruszenie prawomocnego postępowania karnego w oparciu o li tylko inną ocenę prawną czynu, co do którego postępowanie zostało prawomocnie zakończone. Bezprzedmiotowe jawi się wobec tego rozważanie kwestii ewentualnego przekroczenia granic obrony koniecznej.

Wbrew sugestiom autora wniosku, że skazany dopuścił się jedynie występkowi uszkodzenia ciała ze skutkiem śmiertelnym, tj. czynu z art. 156 § 3 k.k., a nie zbrodni zabójstwa, podkreślić trzeba, iż przeprowadzony w sprawie nowy dowód (zeznania J.S.) w ogóle nie wskazuje na możliwość modyfikacji rozstrzygnięcia w zakresie skazania go za inne, łagodniej zagrożone, przestępstwo. Depozycje przesłuchanego świadka w żadnej mierze nie wskazują bowiem na wadliwość poczynionych ustaleń faktycznych w zakresie, który miałby znaczenie dla oceny prawnokarnej zachowania skazanego. Oba orzekające w sprawie sądy nie miały wątpliwości co do oceny prawnej tego zachowania jako zbrodni zabójstwa, przy czym sąd odwoławczy ocenił jedynie, że zbrodni tej skazany dokonał w zamiarze ewentualnym a nie nagłym. W tym układzie oparcie wniosku na tezie o wadliwej kwalifikacji prawnej czynu jest zupełnie nieuprawnione, a jak się wydaje, jest li tylko kolejną próbą – pierwsza podjęta została w apelacji, a kolejna w kasacji – zakwestionowania ustaleń faktycznych w zupełnym oderwaniu od nowego dowodu w postaci zeznań J.S. i opinii BES. W istocie chodzi więc o zakwestionowanie ustaleń faktycznych w zakresie oceny prawnej czynu, bez żadnej nowej podstawy dowodowej, czego w trybie wznowienia postępowania czynić nie można. Wydaje się, że w tym zakresie wniosek stanowi tło do zwrócenia uwagi na treść zdania odrębnego jednego z sędziów sądu odwoławczego, nie uwzględnia natomiast argumentacji zawartej na stronach 18-19 uzasadnienia wyroku sądu II instancji.

Zeznania J.S. nie dotyczą ani jednej z kwestii stanowiących podstawę ustaleń poczynionych w tym zakresie przez sąd odwoławczy, tym samym w żaden sposób nie mogą zdeprecjonować ich wartości. Co więcej, argumentacja wniosku w znacznej mierze stanowi powielenie argumentacji stanowiącej przedmiot wywiedzionej w sprawie kasacji (zarzut z pkt 2 skargi) rozpoznanej przez Sąd Najwyższy w dniu 6 listopada 2015 r. (VKK 271/15).

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu. Orzeczenie o kosztach postępowania oparte zostało na treści art. 639 k.p.k.

kc